

SALVATORE

pravidelný občasník studentského kostela

5/listopad

A.D. 2002

ROZŠÍŘENÉ VYDÁNÍ

Vážení a milí,

dostává se vám do rukou tentokrát rozšířené vydání Salvatore. Dovolili jsme si totiž převzít s laskavým svolením rozhovor s prof. Tomášem Halíkem, jenž v říjnu připravila Ludmila Hamplová z redakce webového magazínu Christnet. Neochudili jsme vás však o potřebné informace o dění v kostele i v Betánii, pouze rubrika Kulturník se poněkud scvrkla.. Snad tedy příště.

MS

ROZHOVOR s...

P. TOMÁŠEM HALÍKEM

Jednou jste se označil za angažovaného pozorovatele politiky. Máte tuto pozici ještě k něčemu jinému?

Patřím k té sociální skupině, které se říká -někdy trochu ironicky- “public intellectuals“ (angažovaní intelektuálové). Ti se neuzavírají do slonové věže své vědy, nýbrž sledují, komentují, interpretují veřejné dění ve světle své odbornosti, podněcují veřejnou diskusi, a tak ovlivňují veřejné mínění, jeden z hlavních činitelů demokratické politiky. Hodně různých věcí jsem studoval, prošel svět, získal spoustu životních zkušeností, stálo mne to hodně energie a nedělal jsem to pro zábavu, ale abych se o plody toho všeho rozdělil s druhými. V tom vidím jednu z cest, jak prospět občanské společnosti a politické kultuře v naší zemi.

V knize Ptal jsem se cest, jste uvedl, že si dokážete představit přijetí některé veřejné funkce, pokud by k tomu nastal vhodný čas. Už nastal?

Ne, ještě ne. Pokud nenastane ani v budoucnosti, vůbec se nebudu zlobit. Čím jsem, tím jsem rád.

Jaký je Váš postoj k tomu, že jste se v médiích objevil jako případný kandidát na prezidenta?

Mé jméno se objevuje v této souvislosti v anketách, výzkumech veřejného mínění a i v ústech lidí, jako je prezident Havel, už pět let. Od té doby neminul týden, abych na podobné otázky nemusel odpovídat, ať zahraničním novinářům a diplomatům nebo spoluobčanům v mlékárně a metru. Už jsem si zvykl. Odpovídám různými slovy stále totéž.

Předně je třeba si ujasnit, chceme-li za prezidenta profesionálního stranického politika, nebo nezávislého nadstranického člověka s morální a intelektuální autoritou (nejspíš z akademického světa). V prvním případě nepřipadám v úvahu, v druhém ano. Nepůjdu do voleb, pokud by šlo o předem daný handl politických stran. Ale uvažoval bych o tom, jestliže by to byla férová soutěž osobností a idejí. V druhém případě, i kdyby protikatolické předsudky byly silnější a já bych nevyhrál, přesto mohl bych vnést do předvolební kampaně určitý tón, témata, myšlenky..

Z řady důvodů nechávám toto téma běžet jako námět k debatě. Víte, ono to má také svůj význam i pro vnímání církve a kněží ve společnosti – sám fakt, že se vůbec o někom z této často vysmívané skupiny vážně uvažuje jako o možné hlavě státu a že to podporuje nemalé procento lidí mimo církev! Vidím ten posun během let: před pár lety mne bylo možno označovat ze nějakého potencionálního „nového Tisa“ nebo velebného pána, který přece nemůže rozumět otázkám společnosti – dnes je třeba hodně hlouposti a zavilosti, aby mne člověk vnímal skrze tyto karikatury a nechal se takhle strašit. Jistě je to vhodná munice pro ten typ lidí, kteří mne nesnášejí, ať udělám cokoli – ale obecně vzato, tyto spekulace mi otevřely spoustu příležitostí oslovit lidi, být přizván k mnoha diskuzím a jednáním – a říci tam mnohem podstatnější věci, než budu-li či nebudu-li kandidovat. Řekl jsem, že ke kandidatuře bych svolil jen za velmi vyjimečných okolností. Ty však nenastaly a velmi pravděpodobně během půl roku nenastanou. Čili ti poděšení katolíci v diskusi na Christnetu mohou být klidní, budou mít zřejmě svého ateistu.

Dal jste někomu svůj souhlas s kandidaturou?

Ne, nedal.

Jak by vypadal poslanec hlasující pro Vaše jméno?

Byl by to zřejmě člověk, který myslí dál než na stranický prospěch a nebojí se předsudků. Vždyť podle ústavy je kněz občan jako každý jiný a vyřazovat ho kvůli kněžství je stejně absurdní jako činit tak z důvodů rasové či třídní příslušnosti. Zodpovědně rozhodující poslanec se neptá, zda-li ten kandidát je lékař, kněz či hudebník, ale jaký má charakter, vzdělání, životní zkušenosti, čistou minulost, schopnost jednat s lidmi, vystupovat na veřejnosti, reprezentovat stát v zahraničí atd.

Má mít prezident charisma?

Samozřejmě, jaký by mělo smysl platit si byrokrata navíc?

Nestřetává se ve Vás "revolucionář" z mládí a kněžské povolání služby?

Kdybych byl revolucionář, vypadalo by to zcela jinak. Někdy jsem až příliš diplomat. Štětávají se ve mně úplně jiné věci. Co se kněžství týče, pak cítím napětí mezi kněžstvím jako duchovním posláním sloužit Bohu skrze obětavou službu bližním, to vnímám velmi silně, a kněžstvím jako sociální rolí, danou společenskými konvencemi minulých generací. Prostě nejsem a nikdy nebudu „důstojný pan farář“. Mou občanskou identitu plně utváří profese univerzitního učitele. Jsem naprosto přesvědčen, že mne Pán povolal právě k tomuto typu kněžství, které prostupuje

i civilním povoláním a znamená odpovědnost nejen za konkrétní farnost, ale i za tu obrovskou „neviditelnou diecézi“ lidí duchovně hledajících, kteří víc než klasický farářský servis potřebují autentické svědectví duchovní existence v podmínkách sekulární společnosti.

Necítíte, podobně jako Čapek, potřebu vyjadřovat se k věcem veřejným a tím nepřímo zasahovat do politiky?

Nejsem Čapek a není první republika. Ale vyrostl jsem v čapkovském prostředí, Čapek je opravdu mým vzorem a bylo by divné, kdyby mne neinspirovala jeho společenská role. Role člověka, který sledoval a komentoval politiku, v kruhu pátečníků inspiroval výměnu názorů, rytířsky věrně stál při demokratickém prezidentovi, procházel svět a plody svých cest se snažil překonávat ducha provincialismu v Čechách. Nezapomenu na anonymní dopisy a články, jimiž ho jistý typ spodiny uštvál po Mnichovu k smrti. Kolik tam bylo katolických hlasů! Když někdy pročítám příspěvky v diskusích na vašich stránkách, padá na mne hrůza. Jistí katolíci se nezměnili!

Váš kredit ve společnosti je poměrně vysoký. Jak ukázal třeba jeden z posledních průzkumů v MF Dnes, mnoho českých osobností si dokáže představit Tomáše Halíka jako prezidenta. Čím to podle vás je, že podobný kredit u nás dnes nemá katolická církev jako celek a mnoho lidí ji vnímá spíše záporně?

Jsem-li vnímán jako věrohodný, pak je to patrně souvisí s i tím, že jsem našel své povolání a snažím se ho poctivě žít: spočívá právě v tom spojení civilního povolání a kněžství, víry a kultury, kontemplanace a politiky. Lidí většinou oceňují, že se stále snažím o budování mostů mezi různými světy. To je, jak jsem přesvědčen, to dnes nejpotřebnější. Proč církev jako celek nemá kredit? Kredit každé skupiny je dán tím, zda má dost lidí, kteří jejím jménem kompetentně vstupují do veřejného prostoru. Naše církev se chová, jako by to nevěděla anebo o to nestála; těch lidí má málo, nové nepřipravuje a k starým se nechová moc dobře, takže mnozí z nich časem zatrpknou. Souhlasím s tím, že církev jednou bude svým Pánem souzena především za jiné věci, než za svůj společenský kredit, ale i v Novém Zákoně se několikrát připomíná, že je důležité mít respekt i ze strany pohanů.

Myslíte že je možné, aby církev získala zpět pozici morální autority, jakou měla těsně po listopadu 1989 a mohla tak přispět k obrodě společnosti?

Jsem v tom skeptický: v této generaci nám ujel vlak. Příležitost, která se církvi otevřela po roce 1989, se otvírá jednou za několik staletí - a byl to plod utrpení mučedníků doby komunismu. Na druhé straně cesty po světě mne trochu naučili mírněji soudit vlastní církev: ono to souvisí s přinejmenším celoevropskou krizí „organizovaného náboženství“. Náboženství prožívá celosvětově rozmach, ale církve až na výjimky ztratily monopol na náboženství. To by bylo dlouhé sociologické povídání.

Přesto, co konkrétního by měla církev dnes udělat, aby alespoň částečně získala svůj kredit zpět?

Investovat mnoho do vzdělání: učit se, učit se, učit se.

V devadesátých letech jste několikrát byl v poměrně blízkém kontaktu s papežem. Jak vnímáte současné diskuse a spekulace o jeho případném odstoupení? Mají takové diskuse smysl?

Nemají. Mluvil jsem letos s papežem jen jednou a byl jsem znovu překvapen jeho duševní čílostí a pamětí. Bude sám vědět, až přijde jeho čas.

Nemyslíte si tedy, že by měl nyní odstoupit?

Ne. Je výmluvným symbolem dnešní církve: navenek ubohost, v nitru přece jiskra Ducha.

Jaké jsou v současné době vaše vztahy s českými a moravskými biskupy? Změnil se nějak jejich osobní vztah k Vám od doby, kdy jste byl sekretářem ČBK?

Mé vztahy s biskupy jsou jako dobrá káva: vřelé, silné, ale nikoliv přeslazené. Řada biskupů jsou moji dlouholetí osobní přátelé, respektují mne a já respektuju je, i když se na některé věci třeba díváme z trochu jiného úhlu. Ti, kterým jsem vždy lezl na nervy, mne přesto znají natolik dobře, že vědí, že i když „mám divné názory“, přece upřímně miluju Pána Ježíše a církev a nejsem „trouble maker“ (česky: potíživista), že je možné se se mnou nakonec vždy rozumně a po dobrém domluvit. Ti, kteří mi nefandí, jsou natolik pragmatičtí, že vědí, že mne církev potřebuje přinejmenším na ukazování navenek (pro cizinu, pro ateisty): zvykl jsem si, že jsem takové pražské jezulátko, které dostane sváteční šatičky a ukazuje se návštěvám, a když návštěva odjede, tak se zase strčí do zaprášeného sejfu, aby nepřekážel. Tedy: s biskupy jsem žádné potíže neměl a ani je nečekám, ale nečekám od hierarchie ani žádnou pomoc a podporu. V české církvi jsem tolerovaný outsider a nevádí mi to: nemám žádné jiné aspirace, než vytvořit v jednom kostele prostor, kde by se přemýšlející a hledající lidé cítili v církvi doma. Z ostatních věcí v církvi jsem se programově stáhl a realizuji se jinde - především na univerzitě a v občanském životě. Jsem přesvědčen, že ze všech variant, které se mi před lety nabízely, je tahle nejspравnější - a hodlám v tomto stylu vydržet do penze.

Víte, něčeho mi líto je: teď třeba vyšel polský překlad mé knížky Ptal jsem se cest – během měsíce jsem dostal spoustu dopisů od polských biskupů a kněží, které ta kniha velice pozitivně zaujala, diskutuje se o ní na stránkách katolického tisku, mám pozvání od několika biskupů přednášet pro jejich kněze a seminaristy. U nás ze strany biskupů, kléru, katolického tisku – ačkoliv se to týká hlavně české církve – ani muk, ani souhlas, ani kritika – nezájem, nejspíš se neobtěžovali to číst.

Kolikrát jsem se snažil nadhodit myšlenky k stavu církve – nanejvýš přišel nějaký zavilý článek, kdo je ten Halík, že vybočuje z řady a to by neměl - věčná reakce na myšlenky a argumenty nikdy žádná. Tak jsem po letech přestal psát do církevních médií a „obrátil se k pohanům“, máje v tom celkem velké vzory. Nezatrpkl jsem, ale znám desítky schopných lidí v naší církvi, kteří se s ní po podobných zkušenostech opravdu ve zlém (nahlas či potichu) rozešli.

Od několika kněží z pražské arcidiecéze vím, že se téměř vůbec neúčastníte kněžských setkání kněží vaší diecéze a vnímají vás jako jakéhosi "solistu". Čím myslíte, že je to způsobeno?

Na kněžská setkání jsem permanentně omluven, protože jsem na plný úvazek profesorem Filozofické fakulty a jen na částečný úvazek po normální pracovní době činný v duchovní správě. Ale mám-li odpovědět stejně upřímně jako na ostatní otázky, po těch kněžských shromážděních se mi nestýská, protože tam na mne pravidelně padala těžká deprese. V českém klerikálním prostředí jsem nikdy nezdomácněl - mám tam jen pár vzácných přátel, většinou řeholníků nebo cizinců, působících v naší zemi. Mám hodně přátel mezi kněžími a biskupy v mnoha evropských zemích i v USA, ale doma asi zůstanu mezi klérem tím sólistou. Ostatně kněží, kteří mne formovali - Mandl, Zvěřina, Mádr, Bouše, Reinsberg - ti všichni byli považováni za „solisty“.

Vadí Vám to?

Už ne. Mám s našimi kněžími stejný „obsah“ víry, nejsem žádný heretik ani „modernista“, ale mám asi hodně odlišný STYL chápání, prožívání, vyjadřování a předávání víry. Je to zcela pochopitelné, protože jsem vyšel z úplně jiného prostředí, prošel úplně jiným typem vzdělání a životních zkušeností než devadesát devět procent českých a moravských kněží. Ale Pán Bůh zřejmě potřebuje jak lidi jejich stylu, tak mého.

Dominikán Ivan Odilo Štampach vyřešil problémy s nepochopením uvnitř církve přestupem ke Starokatolické církvi. Souhlasíte s takovýmto postupem?

Co si myslím o kroku přítele Ivana Štampacha, jsem řekl otevřeně jemu a přesto jsme zůstali přáteli. Ale přečtěte si to bahno zavilé zloby, které se valí z jistých katolických duší i na vašich stránkách vůči soběméně odlišným ve vlastním táboře a k tomu si představte konflikty s ajatoláhy dejvické fakulty - kdo tohle nezažil, ať nehází po Štampachovi kamenem. Já ho neodsuzuji, protože vím, co si zkusil.

Dovedete si představit situaci, kdy by i vás tlak ze strany některých lidí uvnitř církve donutil k podobnému kroku?

To není můj styl a taky jsem už dost starý, tak hodně vydržím. Rozhodně bych nepřestupoval k jiné církvi (ostatně jsem byl ujistěn, že ani Ivan Štampach formálně nepřestoupil). Kdybych byl nucen dělat něco, co by odporovalo mému svědomí, asi bych požádal o uvolnění z duchovní správy a věnoval bych se plně univerzitní

práci. Sice by mne to hodně bolelo, ale představit si to dovedu. Žil bych pak své kněžství podobně jako jsem je žil prvních 11 let po vysvěcení.

V Praze máte na starosti studentský kostel nejsv. Salvátora. Jak vnímáte masové akce mládeže, jako jsou třeba světové dny mládeže s papežem nebo české celostátní setkání mládeže?

Určitě jsou lidé, kteří potřebují masové akce a líbí se jim, i když jsou to asi lidé nižšího věku a poněkud odlišné mentality, než ti, kteří se cítí dobře v našem kostele.

Účastníte nebo účastnil jste se někdy takových setkání?

Účastnil jsem se pouti mládeže do Compostelly a byl jsem upřímně dojat, protože jsem tam viděl poprvé na vlastní oči zblízka papeže. Jinak se mi při masových a organizovaných akcích všeho druhu vždycky dělá špatně a chápu ty, kteří to snášejí podobně. Celkem jasně si pamatuji, co jsem prožíval, když nadšení katoličtí mládežníci skandovali při návštěvě papeže v Hradci hesla, předříkaná expertem na pastorační mládeže; zvlášť mi utkvělo v paměti: “Radujme se všichni v Pánu, přijel tat’ka z Vatikánu - hurráá!”

V čem vidíte pozitivní a negativní aspekty takových akcí?

At’ roste tisíc květů, jak říkal soudruh Mao. Každý asi potřebuje něco jiného a já jsem pro pluralitu. Kdyby nějaký katolický svazák chtěl tvrdit, že účast na masových akcích je povinná vstupenka do nebe či jediný průkaz loajality s církví, asi bych spíš držel s těmi, kteří se domnívají, že je to trochu složitější.

Doporučujete je mladým z "vašeho" kostela?

Jistě se o nich mohou dočíst na nástěnkách našeho kostela a někteří je rádi navštěvují, i když k Salvátoru tíhnou spíš lidé, kterým vyhovují podněty k hlubšímu samostatnému přemýšlení, a to jsou lidé obvykle trochu jiní, než ti, co milují kytarové písničky, hesla a tleskání do rytmu - ti mají celkem bohatou nabídku jinde. Akademická pastorační skupina je podle mého názoru něco trochu jiného.

Co Vám v poslední době udělalo opravdovou radost?

Několik letních týdnů v naprosté samotě, modlitbě a psaní v poustevně při jednom klášteře v Německu. Dopsal jsem tam knížku, která by před Vánoci měla vyjít v nakladatelství Lidové noviny pod názvem Co je bez chvění, není pevné. Tam ostatně podrobněji píšu i o věcech, které jsem tady mohl jen načrtnout. ■

1 Z KOSTELNÍHO KALENDÁŘE

sobota 2.11. 20:00– Bohoslužba za zemřelé, při které zazní Requiem W.A.Mozarta
neděle 3.11. 21:00 - Po večerní mši sv., při které vykonáme sbírku na potřeby naší arcidiecéze bude v sakristii „**kafe po mši**“. Káva a čaj zajištěny, občerstvení je již na vás. Pečme, pečte, ať pečou!

čtvrtek 7.11. 12:00 – 19:00 Velký úklid (nebude-li stanoveno jinak, pak vždy 1.čtvrtek v měsíci). Tak jako minule s duchovní hudbou a duchovním slovem. Navíc – zařazení účastníků do slosování o věčné ceny!

od 20:00 Adorace se zpěvy z Taizé

úterky 5.,12., 19.11. po mši sv. – **Základy víry** (příprava na křest a biřmování)

neděle 17.11. 21.00 Po večerní mši sv. se v sakristii představí Prozatímní Salvátorský divadelní spolek se hrou **Hanse Sachse: Sedlák Henno**.

úterý 19.11. Studentskou mši sv. v 19:00 doprovodí naše schola zpěvy z Taizé.

úterý 26.11. po mši sv. přednáška s diskusí (bude upřesněna)

neděle 1.12. – Studentskou mši sv. ve 20:00 doprovodí naše schola adventní klasikou. Po mši sv. v sakristii již tradiční „**kafe po mši**“.

ADVENTNÍ EXERCICIE (prosinec)

pro katechumeny – **23.11. 9-21h** v Praze na Pernikářce (P.Halík,).

pro veřejnost a kandidáty biřmování – **29.11. 18:00-1.12. 15:00**

(vede P.Ladislav Štefek).

pro veřejnost a kandidáty biřmování – **6.12.18:00-8.12. 15:00**

(vede P.Zdeněk Králík).

Je nutno se zapsat do seznamu na nástěnce v sakristii. Další upřesnění (cena, sraz, co s sebou atd.) budou sdělena nejbližší úterý před exerciciemi v sakristii.

SALVÁTORSKÁ SCHOLA

<http://sborista:salvator@salvatorskysbor.cjb.net>

STUDENTSKÝ KLUB BETÁNIE, Jugoslávská 27, Praha 2, 3.patro

<http://www.nadosahruky.cz/betanie>

pátek 1.11. 18:00– Filmový maraton na téma: Film a náboženství

středa 6.11. 19.30 Filmový klub s diskusí (Petr Uherka z katedry film.vědy FF UK)

středa 13.11. 19.30 Promítání diapositivů z Portugalska (Lenka Navrátilová)

čtvrtek 21.11. 19.00 Though Far From Joy – večer anglických renesančních písní
(Lucie Formánková a Martin Vítek)

středa 27.11. 19.30 Sakrální architektura (přednáška – ing.arch.Norbert Schmidt)

ZPRÁVY

Ve dnech 7.-12.12. se účastní delegace našeho kostela druhého ročníku Fóra nejstarších evropských universit, které se uskuteční jako loňský rok v Římě.

z historie kostela

(Pokračování z čísla 3)

V roce 1555 si Petr Canisius, spolupracovník sv. Ignáce, vybral při své návštěvě Prahy za budoucí sídlo jezuitské koleje pozemek zruinovaného dominikánského kláštera sv. Klimenta (odtud Klementinum). Roku 1556 přišlo do Prahy 12 jezuitů a tři dominikáni, kteří v klášteře žili, byli přestěhováni do anežského kláštera. Kostel sv. Klimenta, opravený pro nový bohoslužebný provoz, byl dle dobových popisů malý a temný, a tak po krátké době přestal pro německá kázání stačit. Začalo se tedy uvažovat o stavbě nového kostela, který měl být navíc určen pro kázání v českém jazyce. Na stavbu přispěl zejména císař. 19. června 1578 začaly přípravy ke stavbě a v srpnu se již začalo stavět. Kostel, který začali jezuité na vykoupených pozemcích stavět (vedou se spory, zda to bylo na místě kostela sv. Klimenta nebo kaple sv. Bartoloměje), měl být snad volným napodobením kostela sv. Salvátora na Golgotě, podobně jako Vlašská kaple při jeho boku měla imitovat jeruzalémskou rotundu Anastasis Christi. Autory ideového návrhu první části výstavby byli zřejmě jezuitský vizitátor P.N. Lanoy a rektor koleje P. Campanus. Stavitelem první fáze byl švýcarský Ital M. Fontana di Brusata (Novazzano).

KULTURNÍK

INZERCE

Křest CD „Kolik cukru, tolik mandlí“ a nových webových stránek skupiny Marcipán se koná 4.11. od 20 hodin v kulturním středisku Kaštan, Bělohorská 150, Praha 6. Kmotři: Zuzana Navarová a Vladimír Vitiska. Pořádá Marcipán a hudební vydavatelství ARTA Records/2HP Production.